

Dok traju napori da se smanji ovisnost o fosilnim izvorima energije, ne smije se zaboraviti činjenicu da se paralelno s tranzicijom na zelenu ekonomiju i obnovljive izvore energije povećava ovisnost o sirovinama, posebno potražnja za rijetkim metalima (npr. litij, kobalt, bakar) i sirovinama potrebnima za izradu vjetroturbina, litij-ionskih baterija ili fotovoltaižnih ćelija.

Slikovito to u intervjuu za Euractiv opisuje Maroš Šefčovič potpredsjednik Europske komisije za energetske uniju: "Za proizvodnju vjetroturbine snage 3 megawatta (srednje jaka turbina), potrebno je 355 tona čelika, 4.7 tona bakra, 1200 tona betona, 3 tone aluminija, 2 tone rijetkih elemenata uključujući npr. cink." U svakom pametnom telefonu nalazi se do 50 različitih metala od kojih je svaki bitan za funkcionalnost ovog proizvoda, a sa širenjem i rastom digitalizacije povećava se i potreba za materijalima koji ulaze u visokotehnološke proizvode.

Primarni razlog povećanja ovisnosti o rijetkim sirovinama u EU, ali i globalno leži u povećanju potražnje. Euractiv ističe opširni izvještaj EUMICON-a - Europske konfederacije mineralnih resursa u kojem stoji predviđanje da će globalno promatrano "u periodu od 2010. do 2030. godine pripadnicima srednje klase postati još 3 milijuna ljudi koji će svi htjeti pametne telefone i automobile". U EU konkretno, najveći izazov čine digitalizacija, potražnja za električnim automobilima (dekarbonizacija transporta) i strujom iz obnovljivih izvora energije.

Pritom većina ovih materijala dolazi izvan EU. Premda u Uniji postoje nalazišta, npr. litija u Portugalu, Češkoj i Nordijskim zemljama, nismo razvili sposobnosti njihove obrade. Stoga čak i kad možemo iskapanja vršiti u EU, njihova prerada odvija se u Kini koja praktički ima globalni monopol na sirovine i njihovu preradu. Nužno je stoga raditi i na realizaciji lanaca cjelokupne proizvodnje u Europi. To se planira financirati putem IPCEI - Projekata od zajedničkog europskog interesa ili putem javno-privatnih partnerstava s Europskom investicijskom bankom.

Rivalstvo s Kinom

Kina, praktički jedina globalna izvoznica sirovih materijala, ujedno kontrolira oko 50 posto globalnih rudnika kobalta, također ima i ograničenje izvoza rijetkih metala, zbog čega EU vodi nekoliko slučajeva protiv te zemlje pri Svjetskoj trgovačkoj organizaciji. Stoga i Europsko-Afričko ravnopravno partnerstvo kojim se posljednje vrijeme ponosi Jean Claude Juncker treba promatrati kroz perspektivu europske potrebe za sirovinama i pokušajem da se Kini, koja također kontrolira ogroman broj rudnika na tom kontinentu, ako ne otme prednost, onda barem da ju se sustigne.

Tržište sirovih materijala krahiralo je 2008. kao i brojna druga, no ipak, u periodu prije toga,

od 2002. do 2008. godine, cijena sirovina na globalnom tržištu se utrostručila, da bi pala u ekonomskoj krizi te se sada, 10 godina kasnije ponovno oporavila, uglavnom predvođena kineskim rastom. Rijetki materijali nezamjenjivi su u pametnoj tehnologiji i onoj obnovljivih izvora energije, stoga EU osim javnoprivatnih unutar Unije, partnerstava s Afrikom i "diplomacije o sirovinama" koja uključuje i pravne akcije protiv Kine također oblikuje i politiku recikliranja, koja može donekle smanjiti ovisnost o sirovinama, no ne potpuno jer se neki elementi, primjerice oni koji idu u boje i lakove, unose usitnjene te ih nije moguće reciklirati, kao ni aluminij.

Budući da iskapanja u Europi i recikliranje materijala neće biti ni približno dovoljno za zadovoljavanje potražnje za sirovinama u Europi, te budući da je globalna trgovinska pozicija Unije lošija nego prije 10 godina, uglavnom zbog raznih trgovinskih ratova SAD-a s Europom i Kinom, Europska Komisija nije čini se imala mnogo opcija nego osloniti se na - Afriku. "Genij" novog europskog pokušaja eksploatacije Afrike, ovaj se put izgleda svodi na "prijateljstvo" i "ravnopravnost" tešku 44 milijardi eura investicija u taj kontinent do 2020. godine.

EUMICON međutim smatra kako tehnološka rješenja sama za sebe vjerojatno neće biti dovoljna, te da se u srcu nove industrijske politike EU treba nalaziti holistički pristup ekonomskoj, ekološkoj i socijalnoj održivosti. Jer, iduća globalna utrka sigurno će se vrtjeti oko pristupa rijetkim metalima i mineralima potrebnima za pametnu tehnologiju.

Izvor: bilten